

(STRATEJİK VİZYON BELGESİ)

TÜRKİYE - RUSYA YUVARLAK MASA TOPLANTILARI - 4

"Yeni Dönem Türkiye - Rusya İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler"

(23 - 24 Ekim 2013, Moskova - Rusya)

Türkiye 75 milyonluk nüfusu, büyüyen ve gelişen ekonomisi, Afro-Avrasya ana kıtası ortasında sahip olduğu jeostratejik konumu, Avrupa, Karadeniz, Kafkaslar, Asya, Ortadoğu ve Afrika ülkeleri ile sahip olduğu tarihi, siyasi ve kültürel bağları, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası alanda gittikçe artmakta olan aktivitesi, NATO, AGİT ve CICA gibi örgütlerin önemli üyelerinden biri olması ve son dönemde geliştirdiği aktif dış politikası ile uluslararası alanda gittikçe önem kazanan bir aktör haline gelmiştir.

Rusya Federasyonu ise yüzölçümü, 140 milyon yaklaşan nüfusu, sanayileşme ve teknolojiye elde ettiği ilerleme, büyüyen ve gelişen ekonomisi, doğal kaynakları, tarihi birikimi, Birleşmiş Milletlerdeki veto gücü, BDT ve Şanghay İşbirliği Örgütü içerisindeki yeri, uluslararası alandaki saygın konumu ile tüm dünyanın dikkatini her daim üzerine çeken bir güç görünümündedir.

Tarih, kültür ve ortak coğrafyadan kaynaklanan Avrupa ve Asya özelliklerini paylaşan Türkiye ve Rusya'nın ilişkileri köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Türkiye SSCB'yi 1920 tarihinde tanıırken, Sovyetler Birliği Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara Hükümeti'ni tanıyan ilk büyük güç olmuştur. Soğuk savaş döneminin ideolojik kamplaşmalarına rağmen Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkiler belirli bir düzeyin altına inmemiştir. İki ülke arasında diplomatik ilişkiler Soğuk Savaş'ın ardından Rusya'nın dış açılma politikasını başlatması ile birlikte, Türkiye-Rusya arasında üst düzey ziyaretler de ivme kazanmıştır.

Rusya Federasyonu'nun çoğulcu demokrasiye ve pazar ekonomisine yönelmesi ile Türk – Rus ilişkileri farklı bir zemine oturmuş ve değişik işbirliği imkan ve perspektifleri ortaya çıkmıştır. Her iki ülke, ilişkilerin geliştirilmesi yönünde ortaya çıkan imkanları değerlendirerek, karşılıklı güven ve iyi komşuluk zeminini güçlendirmeye, işbirliği alanlarını çeşitlendirerek derinleştirmeye yönelik adımlar atmışlardır. Bu adımlar geçen zaman zarfında sonuçlarını vermiştir. Bu dönemde iki ülke arasındaki işbirliğinin Avrasya coğrafyasına taşınarak ilişkilere çok boyutlu bir nitelik kazandırılması hususunda oluşan mutabakat çerçevesinde Kasım 2001'de 'İkili İşbirliğinden Çok Boyutlu Ortaklığa' başlığını taşıyan "Avrasya'da İşbirliği Eylem Planı" imzalanmıştır.

Planda Avrasya'daki diyalog ve işbirliğinin bu bölgedeki ihtilaflara barışçı, adil ve kalıcı siyasi çözümler getirilmesine olumlu katkıda bulunacağı inancı paylaşılmış ve Türkiye ve Rusya'nın ikili ve çok-terafli ekonomik ilişkilerini artırmak hususundaki istekleri dile getirilmiştir.

Türkiye ile Rusya arasındaki **ekonomik ilişkilerin** temel çerçevesini, Türkiye ile SSCB arasında 8 Ekim 1937 tarihinde imzalanan Ticaret ve Seyrüsefain Anlaşması belirlemiştir. SSCB'nin dağılmasını takiben, RF ile bu alandaki yasal zemini ise 25 Şubat 1991 tarihinde imzalanan Ticari ve Ekonomik İşbirliğine Dair Anlaşma oluşturmuştur. Ekonomik ilişkiler sürekli gelişme eğiliminde olmuş ve 2008'de 38 milyar Dolar olan iki ülke ticaret hacmi küresel ekonomik kriz ve iki ülke arasındaki bazı sorunlar nedeniyle 2010 yılında 27 milyar Dolara gerilemiştir.

Türkiye'nin RF'ye ihraç ettiği başlıca ürünler, gıda ürünleri (%25), dokumacılık ürünleri (%20), kimyasallar (%9,6) ve otomotiv sanayi (%7) ürünleri; RF'den ithal ettiği başlıca ürünler ise, petrol ve ürünleri (%37.6), doğalgaz, (%32,4) demir-çelik (%8), kömür (%5.8) ve demir dışı metallerdir. 2009 yılında turizm amacıyla Türkiye'ye gelen Rus sayısı küresel ekonomik krize rağmen 2,7 milyon kişi düzeyinde kaydedilmiştir. 2010 yılında ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı 3,1 milyona ulaşmıştır.

Türkiye - Rusya ilişkilerindeki **en önemli sorun dış ticaretteki makasın Rusya lehine gittikçe açılmasıdır**. Bu durum ilişkilerin sürdürülebilirliği açısından uzun vadede bir takım ekonomik ve siyasi sorunlar doğurabilecektir. Dış ticaretteki makasın giderek Rusya lehine açılmasında Türkiye'nin enerji ihtiyacının giderek artması ve yüksek enerji fiyatları kadar Rus ve Türk tarafından da kaynaklanan bazı nedenler mevcuttur. Rusya'nın dış ticarete getirdiği kendine özgü sınırlandırmalar sorunu derinleştirmektedir.

Türkiye ve Rusya Doğu Avrupa, Orta Asya ve Ortadoğu da **jeopolitik ve güvenlik alanlarında** ortak çıkarlara sahiptirler. **Enerji güvenliği ve gittikçe artan terörist faaliyetler** göz önüne alındığında, bu bölgelerde barış ve güvenliğin sağlanması her iki ülkenin çıkarı için gereklidir.

Türkiye ve Rusya'nın son dönemde yakaladıkları büyüme hızları her iki ülkeyi **ekonomik anlamda da birbirlerini daha fazla dikkate almaya zorlamaktadır**. Rusya için Türkiye Balkanlar, Ortadoğu ve Orta Asya'da iyi bir ekonomik ortaktır. Türkiye Rusya'yı siyasi, ekonomik ve güvenlik ile ilgili alanlarda karşılıklı ilişkilerin güçlendirilmesi gereken bir partner olarak görmektedir. Türkiye Asya ülkeleri ile ilişkilerini geliştirme konusunda da Rusya'nın işbirliğine özel bir önem atfetmektedir. Bu bağlamda Türkiye BDT, CICA ve ŞİÖ gibi örgütlere büyük bir önem vermekte, bu örgütlere üye olarak uluslararası ticaretten güvenlik işbirliğine kadar pek çok alanda ilişkilerini daha iyi bir noktaya taşıyabileceğini düşünmektedir.

Türkiye Kıbrıs başta olmak üzere diğer uluslararası sorunlarda BM Güvenlik Konseyi daimi üyesi olan Rusya'nın desteğini almaya çalışmıştır. İzleyen dönemde Türkiye'nin uluslararası platformlarda artan etkisine paralel olarak BM, CICA, BDT ve ŞİÖ, gibi örgütler bünyesinde iki ülke arasında siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlikle ilgili alanlarda işbirliği imkanı zemini daha da güçlendirilebilecektir.

Her iki ülke kritik öneme sahip uzun vadeli çıkarların sürdürülebilirliği açısından etkili bir stratejik işbirliği geliştirebilir. Bu noktada **olaylara daha geniş bir jeopolitik bakış açısı ile bakma ihtiyacı vardır.**

Çok boyutlu şekillenen dünya güç sistemi içerisinde Türkiye - Rusya ilişkilerinin ideal bir noktaya taşınabilmesi için, yalnızca siyasi ve stratejik temelli değil, her parametrede karşılıklı derinlik oluşturacak bir yapıya doğru yönelmesi gerekir.

Bu noktada, her yıl dönüşümlü düzenlenen **Türkiye - Rusya Yuvarlak Masa Toplantıları'nın** amacı, sorun alanlarını ihmal etmeden yeni dönemde Türkiye - Rusya ilişkilerindeki fırsatlar ve tamamlayıcılık ilişkisini stratejik bir bakış açısı ile Türk ve Rusya kamuoyu nezdinde ortaya koymak ve kurumsal, entelektüel bir zemin inşa etmektir.

Forum'un ana teması ve alt başlıkları aşağıdaki gibidir.

Ana Tema

"Yeni Dönem Türkiye - Rusya İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler"

Alt Temalar

Türkiye - Rusya Ekonomik İlişkileri: Fırsatlar ve Engeller

ASEAN Bölgesi ve Türkiye - Rusya

Enerji güvenliği, Enerji Arz Politikaları ve Fırsatlar

Teknoloji Paylaşımı

Türkiye - Rusya Güvenlik İşbirliği

Ortadoğu - Afrika Ülkeleri ve Türkiye - Rusya

Orta Asya Ülkeleri ve Türkiye - Rusya

Akademik ve Kültürel İşbirliği